Zbiór Orzeczeń

OPINIA RZECZNIKA GENERALNEGO
NIILA JÄÄSKINENA
przedstawiona w dniu 16 lipca 2015 r.[1]

Sprawa C-603/13 P

Galp Energía España, SA,
Petróleos de Portugal (Petrogal), SA,
Galp Energia, SGPS, SA
przeciwko

Komisji Europejskiej

Odwołanie — Porozumienia, decyzje i uzgodnione praktyki — Hiszpański rynek bitumu do nawierzchni drogowych — Podział rynku i uzgadnianie cen — Nieograniczone prawo orzekania — Zasada ne ultra petita — Prawo do rzetelnego procesu — Prawo do obrony — Zasada kontradyktoryjności — Jednolite i ciągłe naruszenie — Powoływana znajomość systemu nadzoru i mechanizmu rekompensat wprowadzonego przez innych uczestników nielegalnego kartelu — Przeinaczenie dowodów

I – **Wprowadzenie**

1. Przedmiotem sprawy przedstawionej Trybunałowi jest odwołanie wniesione przez grupę spółek Galp Energía España, SA, Petróleos de Portugal (Petrogal), SA, i Galp Energía, SGPS, SA (zwanych dalej łącznie „wnoszącymi odwołanie") od wyroku Galp Energía España i in./Komisja (T-462/07, zwanego dalej „zaskarżonym wyrokiem")[2], w którym Sąd częściowo uwzględnił ich skargę o stwierdzenie nieważności decyzji Komisji C(2007) 4441 wersja ostateczna[3] (zwanej dalej „sporną decyzją"), a także podniesione przez nie tytułem ewentualnym żądanie obniżenia kwoty nałożonej na nie grzywny.

2. Zgodnie z życzeniem Trybunału niniejsza opinia ograniczy się do analizy drugiego zarzutu odwoławczego, znajdującego się w centrum niniejszego odwołania, który dotyczy w istocie kwestii granic przyznanego Sądowi nieograniczonego prawa orzekania. Moim zdaniem z powodów, które przedstawię poniżej, Sąd przekroczył te granice, a odwołanie należy uwzględnić. Uważam bowiem, że nieograniczone prawo orzekania nie przyznaje Sądowi kompetencji do stwierdzenia naruszenia, które nie zostało wykazane w decyzji Komisji.

II – **Okoliczności powstania sporu**

3. Okoliczności powstania sporu zostały przedstawione w pkt 1–85 zaskarżonego wyroku, do którego w tym miejscu odsyłam.

1 — Język oryginału: francuski.

2 — EU:T:2013:459.

3 — Decyzja z dnia 3 października 2007 r. **dotycząca postępowania na podstawie art. 81 WE** [sprawa COMP/38.710 – Bitum (Hiszpania)].

4. W miarę potrzeby wystarczy przypomnieć, że w dniu 3 października 2007 r. Komisja Europejska wydała sporną decyzję, w której stwierdziła, że wnoszące odwołanie uczestniczyły w szeregu porozumień i uzgodnionych praktyk w branży bitumu penetrującego, obejmujących terytorium hiszpańskie (z wyjątkiem Wysp Kanaryjskich), w formie porozumień w sprawie podziału rynku oraz uzgadniania cen. Komisja uznała, że każde z tych dwóch stwierdzonych ograniczeń konkurencji, mianowicie horyzontalne porozumienia w sprawie podziału rynku oraz uzgadnianie cen stanowiły z samej swojej natury najpoważniejsze naruszenia art. 81 WE, które zgodnie z orzecznictwem uzasadniają ich kwalifikację jako „bardzo poważnych" naruszeń wyłącznie ze względu na ich naturę, przy czym nie jest konieczne, by takie zachowanie obejmowało szczególną strefę geograficzną lub wywierało szczególny wpływ [4].

5. W skardze złożonej w sekretariacie Sądu w dniu 19 grudnia 2007 r. wnoszące odwołanie zakwestionowały treść tej decyzji i zażądały stwierdzenia jej nieważności częściowo lub w całości.

6. W zaskarżonym wyroku Sąd uwzględnił zarzut trzeci, opierając się na niezgodności z prawem stwierdzenia udziału wnoszących odwołanie w systemie nadzoru i mechanizmie rekompensat związanych z realizacją porozumień w sprawie podziału rynku i klientów przez członków kartelu. Sąd stwierdził w związku z tym częściową nieważność spornej decyzji w zakresie, w jakim Komisja stwierdziła w art. 1 tej decyzji udział wnoszących odwołanie w szeregu porozumień i uzgodnionych praktyk na hiszpańskim rynku bitumu i zobowiązywała te wnoszące odwołanie, w art. 3, do zaprzestania naruszenia ustalonego w art. 1 spornej decyzji.

7. Sąd ocenił jednak, że wnoszące odwołanie mogły zostać pociągnięte do odpowiedzialności z powodu dwóch wyżej wymienionych składników naruszenia (pkt 626 zaskarżonego wyroku). Oparł ten wniosek na oświadczeniu V.C., który był dyrektorem sprzedaży bitumu w Petrogal, a następnie w Galp Energía España (zwanym dalej „oświadczeniem V.C.") [5]. Z tego powodu Sąd uznał, że kwota wyjściowa grzywny nie powinna zostać zmieniona (pkt 630 zaskarżonego wyroku). Sąd stwierdził natomiast, że niezbędne było zwiększenie obniżenia grzywny zastosowanego przez Komisję z tytułu okoliczności łagodzących (pkt 632 zaskarżonego wyroku). Dokonał zatem dodatkowego obniżenia o 4%, uzupełniającego obniżkę o 10% przyznaną już w spornej decyzji (pkt 635 zaskarżonego wyroku). Sąd oddalił pozostałe zarzuty stron, w tym zarzut piąty oparty na bezprawności stwierdzenia ich udziału w uzgadnianiu cen (pkt 450–456 zaskarżonego wyroku) [6].

4 — Motyw 500 spornej decyzji. Komisja uznała, że ze względu na ich udział w tym naruszeniu Galp Energía España SA, i Petróleos de Portugal, SA, są solidarnie odpowiedzialne za zapłatę 8 662 500 EUR; Galp Energia, SGPS, SA, jest solidarnie odpowiedzialna za zapłatę 6 435 000 EUR. Udział Galp Energía España SA, i Petróleos de Portugal SA, w tym naruszeniu został stwierdzony w okresie pomiędzy dniem 31 stycznia 1995 r. a dniem 1 października 2002 r., podczas gdy Galp Energia, SGPS, SA, została uznana za uczestniczącą w naruszeniu w okresie pomiędzy dniem 22 kwietnia 1999 r. a dniem 1 października 2002 r.

5 — Zobacz pkt 87 i 215 zaskarżonego wyroku. W swoim oświadczeniu V.C. potwierdził w następujący sposób, że wnoszące odwołanie nie uczestniczyły nigdy w systemie nadzoru: „Zapoznałem się z zarzutem Komisji Europejskiej, zgodnie z którym Galp Energía España […] uczestniczyła w funkcjonowaniu systemu nadzoru i mechanizmu rekompensat w ramach negocjacji w sprawie asfaltu. Nie jest to prawdą. Z tego prostego powodu, że nigdy nie uzyskaliśmy żadnej rekompensaty, niezależnie od wielkości sprzedaży Galp Energía España […]. Prawdą jest, że w pewnym momencie stwierdziłem istnienie określonego typu mechanizmu rekompensat, w którym uczestniczyły podmioty negocjujące w sprawie asfaltu, ale nigdy nie wiedziałem, co te spółki miały wspólnego z tym systemem. W konsekwencji, Galp Energía España […] nie uczestniczyła nigdy w żadnym mechanizmie rekompensat".

6 — W konsekwencji kwota grzywny nałożonej na Galp Energía España, SA, i na Petróleos de Portugal (Petrogal), SA, została obniżona do wysokości 8 277 500 EUR, podczas gdy kwota grzywny nałożonej na Galp Energía, SGPS, SA, została obniżona do wysokości 6 149 000 EUR.

III – **Postępowanie przed Trybunałem i żądania stron**

8. Pismem złożonym w sekretariacie Trybunału w dniu 22 listopada 2013 r. spółki Galp Energía España, SA, Petróleos de Portugal (Petrogal), SA, i Galp Energía, SGPS, SA wniosły odwołanie, w którym wnoszą do Trybunału o:

— tytułem żądania głównego, uchylenie zaskarżonego wyroku i stwierdzenie nieważności art. 1, 2 i 3 spornej decyzji w zakresie, w jakim dotyczy ona wnoszących odwołanie, lub obniżenie kwoty grzywny nałożonej na wnoszące odwołanie,

— tytułem żądania ewentualnego, uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do Sądu w celu ponownego jej rozpoznania co do istoty,

— obciążenie Komisji kosztami postępowania.

9. Komisja wnosi o oddalenie odwołania i obciążenie wnoszących odwołanie kosztami postępowania.

10. Strony przedstawiły przed Trybunałem swoje uwagi na piśmie oraz zostały wysłuchane na rozprawie, która odbyła się w dniu 15 kwietnia 2015 r.

IV – **W przedmiocie ustalenia odpowiedzialności wnoszących odwołanie przez Sąd jako punktu wyjścia analizy drugiego zarzutu odwołania**

A – *Krótkie przypomnienie w przedmiocie nieograniczonego prawa orzekania*

11. W swoim zarzucie drugim, dzielącym się na trzy części, wnoszące odwołanie zarzucają Sądowi naruszenie prawa w pkt 626 i 630 zaskarżonego wyroku. Wskazując na szereg zasad i reguł proceduralnych, wnoszące odwołanie zarzucają w rzeczywistości Sądowi jedną konkretną czynność, mianowicie uwzględnienie dokumentu sporządzonego po wydaniu spornej decyzji, to jest wspomnianego powyżej oświadczenia V.C., w celu ustalenia odpowiedzialności wnoszących odwołanie z tytułu dwóch składników mechanizmu stanowiącego naruszenie [7].

12. Na wstępie pragnę zaznaczyć, że Sąd oparł uwzględnienie oświadczenia V.C. na swoim nieograniczonym prawie orzekania.

13. Należy zatem przypomnieć, że przyznane Sądowi nieograniczone prawo orzekania dopełnia kontroli legalności przewidzianej w art. 263 TFUE. Jak orzekł Trybunał, „kontroli legalności dopełnia zgodnie z art. 261 TFUE nieograniczone prawo orzekania, które zostało nadane sądom Unii na podstawie […] art. 31 rozporządzenia nr 1/2003. Prawo to, poza zwykłą kontrolą zgodności sankcji z prawem, upoważnia sąd do zastąpienia oceny Komisji własną oceną i w konsekwencji uchylenia, zmniejszenia lub podwyższenia nałożonej grzywny lub okresowej kary pieniężnej” [8]. W orzecznictwie wyjaśniono, że kompetencja o charakterze reformatoryjnym znajduje zastosowanie nawet, jeśli Komisja nie popełniła błędu [9]. Pozwala ona sądowi, w szczególności w dziedzinie konkurencji, nie tylko na uchylenie lub utrzymanie w mocy grzywny i jej kwoty, ale także na jej zwiększenie lub zmniejszenie.

7 — W ramach badania zarzutu trzeciego Sąd zarzucił Komisji, że nie wykazała w sposób wymagany prawem udziału wnoszących odwołanie w dwóch składnikach naruszenia. Skłoniło go to do stwierdzenia nieważności spornej decyzji w tym względzie.

8 — Wyrok KME Germany i in./Komisja, C-272/09 P, EU:C:2011:810, pkt 103.

9 — Wyroki: Grupa Danone/Komisja, C-3/06P, EU:C:2007:88, pkt 61; Prym i Prym Consumer/Komisja, C-534/07, EU:C:2009:505, pkt 86.

14. W ten sposób nieograniczone prawo orzekania uprawnia Sąd do zmiany zaskarżonego aktu – nawet jeżeli nie stwierdza on jego nieważności – z uwzględnieniem wszelkich okoliczności faktycznych, na przykład w celu zmiany wysokości nałożonej grzywny [10]. Jednakże sposób wykonywania nieograniczonego prawa orzekania nie jest w pełni zdefiniowany [11].

15. Pragnę podkreślić, że w wyrokach Chalkor/Komisja [12] i KME Germany i in/Komisja [13] Trybunał stwierdził wyraźnie, iż nieograniczone prawo orzekania przysługujące Sądowi oznacza, że sprawuje on kontrolę zarówno pod względem prawnym, jak i faktycznym oraz że ma prawo do oceny dowodów, do stwierdzenia nieważności spornej decyzji i do zmiany kwoty grzywien [14].

16. Ponadto Trybunał uznał też, że kontrola legalności przewidziana w art. 263 TFUE, dopełniona nieograniczonym prawem orzekania o wysokości grzywny przewidzianym w art. 31 rozporządzenia nr 1/2003 [15], nie jest sprzeczna z wymogami zasady skutecznej ochrony sądowej przewidzianej w art. 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej (zwanej dalej „Kartą") [16].

B – *Rozumowanie Sądu i stwierdzenie odpowiedzialności*

17. Ponieważ moim zdaniem zrozumienie rozumowania Sądu jest decydujące dla zbadania drugiego zarzutu odwołania, proponuję przeanalizować to rozumowanie przeprowadzone przez Sąd w ramach badania trzeciego zarzutu skargi w pierwszej instancji, a także dziewiątego zarzutu tej samej skargi, w celu odniesienia się do poszczególnych zastrzeżeń podniesionych w odwołaniu.

18. W zarzucie trzecim podniesionym przed Sądem wnoszące odwołanie podważają ich udział w systemie nadzoru i mechanizmie rekompensat.

19. W swojej analizie Sąd uwzględnił zarzut trzeci w zakresie, w jakim Komisja stwierdziła odpowiedzialność wnoszących odwołanie za całe naruszenie, podczas gdy nie udowodniła ona w sposób wymagany prawem ich udziału w dwóch składnikach tego naruszenia. Ponadto instytucja ta nie wykazała, że wnoszące odwołanie wiedziały o istnieniu dwóch wyżej wymienionych składników lub przynajmniej okoliczności, że nie mogły o tym nie wiedzieć, aby mogła ona prawidłowo zastosować pojęcie jednolitego i ciągłego naruszenia. Sąd stwierdził zatem nieważność art. 1 spornej decyzji w zakresie, w jakim Komisja stwierdza w nim udział wnoszących odwołanie w szeregu porozumień i uzgodnionych praktyk na hiszpańskim rynku bitumu.

20. W zakresie, w jakim Sąd oparł się na pojęciu jednolitego i ciągłego naruszenia [17], należy przypomnieć, że przedsiębiorstwo uczestniczące w jednolitym i złożonym naruszeniu poprzez antykonkurencyjne zachowania zmierzające do przyczynienia się do realizacji całego naruszenia może również być odpowiedzialne za zachowania dokonane w rzeczywistości przez inne uczestniczące przedsiębiorstwa. Taka sytuacja zachodzi, jeśli zostanie ustalone, że wspomniane przedsiębiorstwo

10 — Wyroki: Limburgse Vinyl Maatschappij i in./Komisja,C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, od C-250/99 P do C-252/99 P i C-254/99 P, EU:C:2002:582, pkt 692; Prym i Prym Consumer/Komisja, C-534/07 P, EU:C:2009:505, pkt 86; JFE Engineering i in./Komisja, T-67/00, T-68/00, T-71/00 i T-78/00, EU:T:2004:221, pkt 577.

11 — Zobacz w przedmiocie szczegółowej analizy opinię rzecznika generalnego M. Watheleta w sprawie Telefónica i Telefónica de España/Komisja, C-295/12 P, EU:C:2013:619.

12 — C-386/10 P, EU:C:2011:815.

13 — C-272/09P, EU:C:2011:810.

14 — Ten aspekt ma szczególne znaczenie dla niniejszej sprawy ze względu na podstawy rozumowania Sądu przedstawione w pkt 12 niniejszej opinii.

15 — Rozporządzenie Rady (WE) nr 1/2003 z dnia 16 grudnia 2002 r. w sprawie wprowadzenia w życie reguł konkurencji ustanowionych w art. [81 WE] i [82 WE] (Dz.U. 2003, L 1, s. 1).

16 — Wyrok KME Germany i in./Komisja, C-272/09 P, EU:C:2011:810, pkt 106.

17 — Wyrok Komisja/Anic Partecipazioni, C-49/92 P, EU:C:1999:356, pkt 82.

zamierzało przyczynić się swoim zachowaniem do wspólnych celów realizowanych przez ogół uczestników oraz że było świadome zachowań o znamionach naruszenia planowanych lub wprowadzanych w życie przez inne przedsiębiorstwa w dążeniu do tych samych celów lub że mogło je rozsądnie przewidzieć i było gotowe zaakceptować wynikające stąd ryzyko [18].

21. Jeśli natomiast sąd Unii stwierdzi, iż Komisja nie wykazała w sposób wymagany prawem, że dane przedsiębiorstwo w trakcie swego udziału w jednym z antykonkurencyjnych zachowań stanowiących jednolite i ciągłe naruszenie wiedziało o innych antykonkurencyjnych zachowaniach pozostałych uczestników kartelu, służących realizacji tych samych celów, lub że w sposób rozsądny mogło je przewidzieć i było gotowe ponieść związane z tym ryzyko, jedyną konsekwencją, jaką sąd ów może z tego wyciągnąć, jest to, że przedsiębiorstwu temu nie można przypisać odpowiedzialności za owe inne zachowania, a tym samym za jednolite i ciągłe naruszenie w całości, oraz że zaskarżoną decyzję należy uznać za bezzasadną w tym tylko zakresie [19]. W tym względzie należy stwierdzić, że w wyroku Soliver/Komisja Sąd okazał się niedawno relatywnie wymagający w odniesieniu do dowodu na udział w jednolitym i ciągłym naruszeniu [20].

22. W niniejszej sprawie Sąd orzekł w pkt 273 i 279 zaskarżonego wyroku, że Komisja uznała wnoszące odwołanie za odpowiedzialne za wszystkie składniki naruszenia, włącznie z udziałem w systemie nadzoru i mechanizmie rekompensat. Sąd wskazał ponadto w pkt 286 zaskarżonego wyroku, że dla ustalenia odpowiedzialności wnoszących odwołanie Komisja nie oparła się na *innym elemencie niż element oparty na udziale* w wyżej wymienionych składnikach naruszenia. W pkt 272 i 280 zaskarżonego wyroku Sąd uznał, że udział wnoszących odwołanie w dwóch składnikach naruszenia nie został ustalony.

23. Oczywiście wyżej wymienione orzecznictwo dotyczące jednolitego i ciągłego naruszenia pozwala na ustalenie odpowiedzialności przedsiębiorstwa za całe naruszenie, jeśli wiedziało ono o stanowiącym naruszenie zachowaniu lub nie mogło o nim nie wiedzieć.

24. Sąd orzekł jednak wyraźnie w pkt 289 zaskarżonego wyroku, że Komisja nie oparła się na okoliczności, że wnoszące odwołanie znały system nadzoru i system rekompensat, ani na okoliczności, że nie mogły one nie wiedzieć o tych składnikach. Sąd uznał w pkt 290 zaskarżonego wyroku, że taka wiedza lub niemożność niewiedzy o istnieniu tych składników nie została ustalona w spornej decyzji.

25. Wreszcie w pkt 291 zaskarżonego wyroku Sąd *odrzucił możliwość domniemywania takiej wiedzy*, zważywszy na ich rolę w kartelu. W konsekwencji Sąd uznał w pkt 292 zaskarżonego wyroku, że odpowiedzialność wnoszących odwołanie z tytułu systemu nadzoru i mechanizmu rekompensat nie została ustalona.

26. Aby usunąć lukę występującą zdaniem Sądu w spornej decyzji, Komisja wskazała na oświadczenie V.C. Ten dowód został odrzucony przez Sąd w pkt 294 i 295 zaskarżonego wyroku. Wprawdzie jego zdaniem to oświadczenie wskazywało a posteriori na rzeczywistą wiedzę wnoszących odwołanie o mechanizmie rekompensat, jednak *Sąd nie może w ramach kontroli zgodności z prawem zastąpić uzasadnienia Komisji nowym uzasadnieniem*. Ponadto orzekł on, że oświadczenie to nie pozwalało w żadnym razie na naprawienie wady bezprawności, jaką była dotknięta sporna decyzja.

27. Rozumowanie to należy rozważać w kontekście stwierdzenia odpowiedzialności wnoszących odwołanie, dokonanego przez Sąd w ramach zarzutu dziewiątego podniesionego w pierwszej instancji.

18 — Wyroki: Komisja/Verhuizingen Coppens, C-441/11 P, EU:C:2012:778, pkt 41, 42; Komisja/Aalberts Industries i in., C-287/11 P, EU:C:2013:445, pkt 63; Siemens i in./Komisja, C-239/11 P, C-489/11 P i C-498/11 P, EU:C:2013:866, pkt 242.

19 — Wyrok Komisja/Verhuizingen Coppens, C-441/11, EU:C:2012:778, pkt 47.

20 — T-68/09, EU:T:2014:867. W tej sprawie Sąd uznał, że Komisja nie przedstawiła dowodu na udział Soliver NV w naruszeniu. Częściowe stwierdzenie nieważności decyzji nie było możliwe, ponieważ Komisja nie zakwalifikowała prawidłowo udziału skarżącej w zachowaniu stanowiącym naruszenie, w konsekwencji Sąd stwierdził nieważność decyzji Komisji w całości.

28. W ramach zarzutu dziewiątego podniesionego przed Sądem wnoszące odwołanie zakwestionowały brak obniżenia kwoty grzywny pomimo ich bardzo ograniczonego udziału w naruszeniu. W tym względzie Sąd przypomniał w pkt 606 zaskarżonego wyroku, że – jak zostało stwierdzone w ramach zarzutu trzeciego podniesionego w pierwszej instancji – Komisja nie tylko nie ustaliła udziału wnoszących odwołanie w dwóch składnikach naruszenia, którymi są systemy nadzoru i rekompensat, ale również nie wykazała w wystarczający sposób, że można pociągnąć je do odpowiedzialności za udział w nich.

29. Jednakże, niezależnie od stwierdzeń przypomnianych powyżej, Sąd doszedł do wniosku, opierając się na oświadczeniu V.C., że wnoszące odwołanie *wiedziały* o mechanizmie rekompensat, co zdaniem Sądu oznacza, iż wnoszące odwołanie wiedziały o systemie nadzoru, ponieważ mechanizm rekompensat nie mógł istnieć bez mechanizmu nadzoru. Z pkt 624 zaskarżonego wyroku wynika, że Sąd działał w tym względzie na podstawie swojego nieograniczonego prawa orzekania.

30. Z pkt 610–626 zaskarżonego wyroku wynika, że Sąd oparł się na oświadczeniu V.C. w celu stwierdzenia odpowiedzialności wnoszących odwołanie za te dwa składniki naruszenia. Wreszcie z pkt 627 zaskarżonego wyroku wynika, że Sąd zbadał kwoty grzywien nałożonych na wnoszące odwołanie w świetle tych właśnie elementów.

31. To właśnie te kontrowersyjne elementy rozumowania Sądu są przedmiotem drugiego zarzutu niniejszego odwołania.

V – **Nieograniczone prawo orzekania i zasada ne ultra petita**

A – *Argumenty stron*

32. W części pierwszej zarzutu drugiego wnoszące odwołanie podnoszą, że Sąd naruszył prawo, wykraczając poza swoje kompetencje i orzekając ultra petita, ponieważ gdy uwzględnił z urzędu zarzut, który nie został podniesiony ani przez wnoszące odwołanie, ani przez Komisję [21], uznał wnoszące odwołanie za odpowiedzialne za dwa składniki naruszenia art. 81 ust. 1 WE, mianowicie za znajomość mechanizmu rekompensat i możliwość przewidzenia systemu nadzoru [22].

33. Sąd orzekł w niniejszej sprawie ultra petita, ponieważ Komisja nie oparła się w decyzji na tych względach, owe względy nie zostały podniesione przez wnoszące odwołanie tytułem zarzutów zmierzających do stwierdzenia nieważności oraz nie były one przedmiotem żadnej debaty, z wyjątkiem pod kątem kwestii dopuszczalności oświadczenia V.C.

34. Komisja podnosi natomiast, że Sąd miał prawo uwzględnić fakt, iż wnoszące odwołanie znały mechanizmy nadzoru i rekompensat, gdy wykonywał przysługujące mu nieograniczone prawa orzekania, orzekając w przedmiocie wysokości grzywny, ponieważ chodzi tu o okoliczność faktyczną. Co się tyczy oświadczenia V.C., Komisja uważa, że Sąd miał prawo je uwzględnić, orzekając

21 — Wnoszące odwołanie przypominają, że postępowanie przed sądami Unii Europejskiej jest kontradyktoryjne. Do stron sporu, i tylko do nich (za wyjątkiem bezwzględnych przeszkód procesowych), należy zatem podnoszenie zarzutów zmierzających do stwierdzenia nieważności (zob. wyrok KME Germany i in./Komisja, C-389/10 P, EU:C:2011:816, pkt 131). Podobnie, Trybunał uznał w wyroku ThyssenKrupp Nirosta/Komisja, C-352/09 P, EU:C:2011:191, że zadanie Sądu ogranicza się do orzekania w przedmiocie przedstawionych mu argumentów.

22 — Punkt 626 zaskarżonego wyroku.

o wysokości grzywny [23], w szczególności z tego powodu, że orzecznictwo dopuszcza możliwość włączenia „przedstawienia i uwzględnienia dodatkowych informacji, o których wzmianka w decyzji nie jest wymagana" [24]. Wreszcie Komisja uważa, że zarzut ten jest bezskuteczny, ponieważ Sąd obniżył już kwotę grzywny [25].

B – *Ocena*

35. Bezsporne jest, że sąd Unii orzekający w przedmiocie skargi o stwierdzenie nieważności jest związany tak zwaną zasadą „ne ultra petita", płynącą z maksymy „ne eat iudex ultra petita partium", która zakazuje sądowi orzekania w kwestiach wykraczających poza żądania stron. Na mocy tej zasady orzeczone przez sąd Unii stwierdzenie nieważności nie może wykraczać poza żądania skarżącego [26]. Ów sąd nie może ani przedefiniować głównego przedmiotu skargi, ani podnieść zarzutu z urzędu, poza szczególnymi przypadkami, w których jego działania wymaga interes publiczny [27]. Sąd Unii jest bowiem uprawniony, a w stosownych przypadkach zobowiązany do podniesienia z urzędu pewnych zarzutów dotyczącego niezgodności z prawem formalnym [28].

36. Należy zauważyć, że zasada ne ultra petita znajduje w pełni zastosowanie wyłącznie w postępowaniu cywilnym jako zasada bazująca na dyspozycyjności. Natomiast w postępowaniach w sprawach z zakresu prawa publicznego, do których zaliczają się sprawy z zakresu prawa konkurencji, trudniej jest określić jej zakres. Zasada ta nie pełni bowiem moim zdaniem samodzielnej roli, lecz stanowi jeden z aspektów ogólnego prawa do rzetelnego procesu. Jak stwierdził rzecznik generalny P. Léger, sąd nie jest w tej dziedzinie w żadnym stopniu pasywny przy sprawowaniu swojej roli i nie można nakazać mu ograniczenia się do bycia „ustami stron postępowania" [29]. Pragnę w szczególności zauważyć, że zakaz podnoszenia zarzutów z urzędu znajduje zastosowanie wyłącznie w ramach sporu o stwierdzenie nieważności, a więc w ramach kontroli zgodności z prawem. Nie odgrywa natomiast podobnej roli w ramach nieograniczonego prawa orzekania.

37. Powyższe skłania mnie do rozważań w kwestii, w jaki sposób zasada ne ultra petita znajduje zastosowanie w ramach nieograniczonego prawa orzekania, ponieważ niniejsza sprawa dotyczy w istocie granic tego prawa będących w centrum niniejszej sprawy. W wyroku Groupe Danone/Komisja Trybunał wskazał, że „sąd wspólnotowy jest uprawniony do skorzystania z przysługującego mu nieograniczonego prawa orzekania, *w przypadku gdy zostaje mu przedłożona do rozważenia kwestia wysokości grzywny*, oraz że może on skorzystać z tego prawa tak dla obniżenia kwoty grzywny, jak i dla jej podwyższenia" [30].

23 — Wyrok Prym i Prym Consumer/Komisja, C-534/07 P, EU:C:2009:505, pkt 86.

24 — Wyrok KNP BT/Komisja, C-248/98 P, EU:C:2000:625, pkt 40.

25 — O dodatkowe 4%, zwiększające obniżkę w wysokości 10% przyznaną wcześniej przez Komisję, w celu uwzględnienia mniej regularnego lub aktywnego udziału wnoszących odwołanie w naruszeniu.

26 — Zobacz wyroki: Meroni/Wysoka Władza, 46/59, EU:C:1962:44, s. 783, w szczególności s. 801; Nachi Europe, C-239/99, EU:C:2001:101, pkt 24; Comunità montana della Valnerina/Komisja, C-240/03 P, EU:C:2006:44, pkt 43; a także pkt 146–148 opinii rzecznik generalnej J. Kokott w sprawie Komisja/Alrosa, C-441/07 P, EU:C:2009:555.

27 — Wyrok Komisja/Roodhuijzen, T-58/08 P, EU:T:2009:385, pkt 34 i przytoczone tam orzecznictwo. Z orzecznictwa wynika jednak, że w określonych przez strony ramach sporu sąd Unii, który musi orzekać wyłącznie w przedmiocie żądań stron, nie może być związany jedynie argumentami podniesionymi przez nie na poparcie tych żądań, gdyż w przeciwnym razie byłby on zmuszony w pewnych przypadkach do oparcia swojego orzeczenia na błędnych rozważaniach prawnych (wyrok z dnia 4 grudnia 2013 r., ETF/Michel, T-108/11 P, pkt 42, 51).

28 — Naruszenie istotnych wymogów proceduralnych i brak kompetencji w rozumieniu art. 263 TFUE stanowią bowiem bezwzględną przeszkodę procesową, która powinna zostać uwzględniona przez sąd Unii z urzędu (zob. wyrok Węgry/Komisja, T-240/10, EU:T:2013:645). Brak uzasadnienia stanowi jeden z zarzutów dotyczących niezgodności z prawem formalnym. Pragnę jednak przypomnieć, że podniesienie z urzędu bezwzględnej przeszkody procesowej nie ma na celu naprawienia niekompletnej skargi, ale poszanowanie normy, która ze względu na swą wagę nie zależy od uznania stron, bez względu na etap postępowania. Kwestia podniesienia zarzutów z urzędu powinna jednak zostać odróżniona od zakresu zasady ne ultra petita, która dotyczy żądań stron.

29 — Opinia rzecznika generalnego P. Légera w sprawie Parlament/Gutiérrez de Quijano y Lloréns, C-252/96 P, EU:C:1998:157, pkt 36.

30 — C-3/06 P, EU:C:2007:88, pkt 62, podkreślenie moje. Zobacz także opinię rzecznika generalnego M. Poiaresa Maduro w tej sprawie, C-3/06 P, EU:C:2006:720, pkt 46–50.

38. Pozwala to na dwie różne interpretacje. Z jednej strony można utrzymywać, że aby Sąd mógł wykonać swoje nieograniczone prawo orzekania, strona powinna podnieść kwestię wysokości grzywny w sposób wyraźny i precyzyjny w *żądaniach skargi*. Z drugiej strony ze stanowiska Trybunału można też wywnioskować, że wystarczy, aby kwestia grzywny *stanowiła przedmiot sporu i była dyskutowana w ramach zarzutów*. Kwestia ta ma szczególne znaczenie, ponieważ skorzystanie z nieograniczonego prawa orzekania upoważnia Sąd do podwyższenia grzywny, mimo że żądanie stron dotyczy wyłącznie jej obniżenia [31].

39. Stosowanie zasady ne ultra petita w ramach nieograniczonego prawa orzekania nie jest jednoznaczne, ale wydaje się przemawiać na korzyść pierwszej interpretacji wyroku Groupe Danone/Komisja, mianowicie interpretacji, zgodnie z którą kwota grzywny powinna być *przedmiotem żądań stron*. Podobnie w wyroku Komisja i in./Siemens Österreich i in. Trybunał uznał, że Sąd orzekł ultra petita, stwierdzając nieważność przepisu decyzji Komisji i zmieniając nałożone grzywny poprzez zawarcie ich w jednej kwocie, do zapłaty której strony zostały zobowiązane solidarnie [32]. Ponadto w wyroku Alliance One International/Komisja, oddalając zarzut oparty na naruszeniu zasady ne ultra petita, Trybunał podkreślił, że bez względu na brak żądania w skardze strona wniosła pomocniczo o obniżenie kwoty grzywny nałożonej na innego uczestnika kartelu i solidarnie także na nią, oraz że jej zarzuty miały w szczególności na celu uzasadnienie przyznania tej obniżki [33].

40. Mając na względzie powyższe rozważania, jestem zdania, że zastrzeżenia podniesione przez wnoszące odwołanie nie są w rzeczywistości oparte na naruszeniu zasady ne ultra petita lub na nieprawidłowym uwzględnieniu zarzutu z urzędu. W każdym razie omawiane zastrzeżenia wydają się wynikać z błędnego rozumienia zaskarżonego wyroku. Jak już wskazałem, argumenty przedstawione przez wnoszące odwołanie dotyczą zakresu nieograniczonego prawa orzekania przyznanego Sądowi, który stwierdzając odpowiedzialność wnoszących odwołanie za dwa składniki kartelu, wykazał w rzeczywistości sporne naruszenie.

41. Jeśli jednak zastrzeżenia podniesione przez wnoszące odwołanie należałoby uznać za oparte na naruszeniu zasady ne ultra petita, wystarczyłoby wskazać w tym względzie, że w pierwszej instancji to wnoszące odwołanie przedstawiły oświadczenie V.C. w celu wykazania, że nie uczestniczyły one w mechanizmach nadzoru i rekompensat. W swoich żądaniach skierowanych do Sądu wnoszące odwołanie wniosły przede wszystkim o stwierdzenie nieważności spornej decyzji w całości. Pomocniczo wniosły o stwierdzenie nieważności art. 1, 2 i 3 spornej decyzji w zakresie, w jakim dotyczą one wnoszących odwołanie, a także pomocniczo o obniżenie grzywny nałożonej na wnoszące odwołanie w art. 2 spornej decyzji [34]. Jeśli chodzi o żądania Komisji, bezsporne jest, że żądała ona w pierwszej instancji oddalenia skargi.

42. Jak przypomniałem powyżej, Sąd stwierdził częściową nieważność spornej decyzji i obniżył grzywnę nałożoną przez Komisję. Jak wynika z analizy, zaskarżony wyrok nie jest dotknięty błędem co do prawa polegającym na naruszeniu zasady ne ultra petita. W konsekwencji proponuję, aby Trybunał oddalił część pierwszą zarzutu drugiego jako bezzasadną.

31 — Zobacz w tym względzie wyroki: Shell Petroleum i in./Komisja, T-343/06, EU:T:2012:478; InnoLux/Komisja, T-91/11, EU:T:2014:92.

32 — Od C-231/11 P do C-233/11 P, EU:C:2014:256, pkt 129.

33 — C-679/11 P, EU:C:2013:606, pkt 103–107.

34 — Zobacz pkt 87 zaskarżonego wyroku.

VI – **Nieograniczone prawo orzekania a prawo do rzetelnego procesu**

A – *Argumenty stron*

43. W części drugiej zarzutu drugiego wnoszące odwołanie twierdzą, że Sąd naruszył prawo do rzetelnego procesu (obejmujące zasadę równości broni) i prawo do obrony, a zwłaszcza zasadę kontradyktoryjności, orzekając w pkt 624–626 wyroku, że w wykonaniu nieograniczonego prawa orzekania powinien uwzględnić oświadczenie V.C. w celu wykazania odpowiedzialności wnoszących odwołanie ze względu na ich udział w systemie nadzoru i na ich znajomość mechanizmu rekompensat.

44. Sąd naruszył prawo do rzetelnego procesu, w szczególności zasadę równości broni, a także prawo do obrony, w tym zasadę kontradyktoryjności, nie informując dokładnie wnoszących odwołanie przed wydaniem orzeczenia o charakterze i uzasadnieniu tego nowego zastrzeżenia zgodnie z wymogami przewidzianymi w art. 6 europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (zwanej dalej „EKPC") podpisanej w Rzymie w dniu 4 listopada 1950 r. oraz w art. 47 i 48 Karty.

45. Komisja kwestionuje argumenty wnoszących odwołanie, podkreślając okoliczność, że dowody przedstawione przez V.C. dotyczące tej wiedzy zostały wymienione po raz pierwszy przez wnoszące odwołanie. Absurdalne byłoby więc udawanie przez wnoszące odwołanie, że nie mogły się zapoznać z tymi dowodami [35].

B – *Ocena*

1. Uwagi wprowadzające

46. Prawo do rzetelnego procesu, gwarantowane w art. 6 ust. 1 EKPC, stanowi ogólną zasadę prawa Unii, przewidzianą obecnie w art. 47 akapit drugi Karty. Zasada skutecznej ochrony sądowej zawarta w tym art. 47 zawiera szereg elementów, wśród których znajduje się w szczególności prawo do obrony, zasada równości broni i prawo dostępu do sądu.

47. Jeśli chodzi o zasadę kontradyktoryjności, bezsporne jest, że zasada ta składa się na prawo do obrony. Znajduje ona zastosowania w każdym postępowaniu, które może prowadzić do wydania przez instytucję wspólnotową decyzji wpływającej w istotny sposób na interesy danej osoby [36]. Zasada równości broni, która jest konsekwencją samego pojęcia rzetelnego procesu, wiąże się z obowiązkiem przyznania każdej ze stron rozsądnej możliwości przedstawienia swojej sprawy, w tym również swoich dowodów, w warunkach niestawiających jej w wyraźnie mniej korzystnej sytuacji w stosunku do strony przeciwnej [37]. Na zasadę tę można się powołać w postępowaniach w sprawie nałożenia sankcji, wszczętych przez Komisję [38].

35 — Wyrok 1. garantovaná/Komisja, T-392/09, EU:T:2012:674, pkt 78,79.

36 — Wyrok Komisja/Irlandia i in., C-89/08 P, EU:C:2009:742, pkt 50.

37 — Wyrok Otis i in., C-199/11, pkt 46–49, 71–72.

38 — Zobacz w szczególności wyrok LR AF 1998/Komisja, T-23/99, EU:T:2002:75, pkt 171.

48. W dziedzinie prawa konkurencji kluczowe wydaje mi się przyjęcie, że *to na Komisji spoczywa ciężar udowodnienia naruszeń, które ona stwierdza, oraz przedstawienia środków dowodowych pozwalających wykazać* w sposób wymagany prawem istnienie okoliczności faktycznych składających się na takie naruszenie. Od skarżącego wymaga się bowiem w ramach skargi do sądu określenia kwestionowanych części zaskarżonej decyzji, sformułowania zarzutów w tym zakresie oraz dostarczenia dowodów mogących składać się z poważnych wskazówek zmierzających do wykazania, że jego zarzuty są zasadne [39].

2. Ocena faktu uwzględnienia oświadczenia V.C. przez Sąd w kontekście nieograniczonego prawa orzekania

49. Z zaskarżonego wyroku wynika, że oświadczenie V.C. zostało sporządzone w dniu 6 grudnia 2007 r., a więc po wydaniu spornej decyzji, oraz że zostało załączone do skargi wniesionej do Sądu i dołączone do akt sprawy przed Sądem przez wnoszące odwołanie [40]. Komisja powołuje się na to oświadczenie w swoich pismach [41]. Oświadczenie to zostało uznane przez Sąd za dopuszczalne. Wnoszące odwołanie również się na nie powoływały, w szczególności w ramach zarzutu czwartego podniesionego przez Sądem [42].

50. Pragnę przypomnieć, że poszanowanie prawa do obrony w dziedzinie konkurencji wymaga, aby dane przedsiębiorstwo miało w trakcie postępowania administracyjnego możliwość przedstawienia w skuteczny sposób swego stanowiska w kwestii prawdziwości i znaczenia dla sprawy faktów i okoliczności podnoszonych przez Komisję oraz w kwestii dokumentów, którymi Komisja posługuje się na poparcie swego twierdzenia o istnieniu naruszenia traktatu WE [43]. To w szczególności pismo w sprawie przedstawienia zarzutów umożliwia przedsiębiorstwom, których dotyczy dochodzenie, zapoznanie się z dowodami, w których posiadaniu jest Komisja, zapewniając pełną skuteczność prawa do obrony [44].

51. Jak podkreśla Komisja, z orzecznictwa wynika, że „strona, która sama przedstawiła dane okoliczności faktyczne, miała z założenia pełną możliwość, przy okazji tego przedstawienia, wykazania ewentualnego znaczenia, jakie mają one dla rozstrzygnięcia w sprawie” [45].

52. W tym względzie bezsporne jest, że przy wykonywaniu nieograniczonego prawa orzekania w odniesieniu do kwoty grzywny Sąd powinien kierować się datą, w której wydaje swój wyrok. Należy zatem wyróżnić *z jednej strony* uwzględnienie przez Sąd dokumentów lub dodatkowych dowodów, które nie zostały przyjęte przez Komisję [46], lub nawet dowodów, o których nie wiedziała ona w chwili wydania decyzji, a *z drugiej strony* ustalenie zachowania o znamionach naruszenia i uwzględnienie odpowiedzialności uczestników kartelu, która albo została wyraźnie odrzucona w decyzji Komisji, albo nie została wykazana przez Komisję.

53. Jeśli chodzi bowiem o uwzględnienie dodatkowych dowodów, z orzecznictwa wynika, że „Sąd w ramach wykonywania nieograniczonego prawa orzekania przyznanego mu przez art. 261 TFUE i art. 31 rozporządzenia nr 1/2003 jest uprawniony do oceny proporcjonalności kwoty grzywny, opierając się w szczególności na dodatkowych informacjach, które nie zostały wspomniane w piśmie w sprawie przedstawienia zarzutów lub w decyzji Komisji” [47].

39 — Wyrok KME Germany i in./Komisja, C-272/09P, EU:C:2011:810, pkt 104–106.

40 — Punkt 293 zaskarżonego wyroku.

41 — Punkty 293 i 612 zaskarżonego wyroku.

42 — Punkt 320 zaskarżonego wyroku.

43 — Zobacz w szczególności wyrok Daniels Midland/Komisja, C-511/06 P, EU:C:2009:433, pkt 85 i przytoczone tam orzecznictwo.

44 — Ibidem, pkt 86 i przytoczone tam orzecznictwo.

45 — Wyrok 1. garantovaná/Komisja, T-392/09, EU:T:2012:674, pkt 78, 79.

46 — Wyrok Shell Petroleum i in./Komisja, T-343/06, EU:T:2012:478, pkt 176, 220, 232.

47 — Wyrok Shell Petroleum i in./Komisja, T-343/06, EU:T:2012:478, pkt 220.

54. Jak podkreślił rzecznik generalny M. Wathelet w swej opinii w sprawie Telefónica i Telefónica de España/Komisja, Sąd powinien więc sam ocenić, czy grzywna jest odpowiednia i proporcjonalna, oraz jest on zobowiązany sam ustalić, czy Komisja uwzględniła wszystkie okoliczności istotne dla obliczenia grzywny, zważywszy, że w tym celu Sąd powinien również móc odnieść się do faktów i okoliczności podniesionych przed nim przez wnoszące odwołanie [48].

55. W tym celu Sąd może także uwzględnić informacje, o których Komisja nie wiedziała w chwili wydania spornej decyzji [49]. Sąd uwzględnia więc informacje późniejsze wobec decyzji Komisji, w szczególności informacje dotyczące sytuacji finansowej przedsiębiorstwa [50].

56. Z tego punktu widzenia uwzględnienie oświadczenia V.C. nie narusza prawa do obrony ani zasady kontradyktoryjności, chociaż wartość, jaką Sąd mu przypisuje, nie jest jednoznaczna [51]. Z jednej strony, zważywszy, że dokument ten jest późniejszy od spornej decyzji, nie może on podważyć dowodów przedstawionych przez Komisją, a z drugiej strony na tym oświadczeniu oparto stwierdzenie odpowiedzialności odnośnych przedsiębiorstw. Jednakże w świetle wyżej wymienionego orzecznictwa uwzględnienie oświadczenia jako takiego w ramach wymierzania sankcji przez Sąd wykonujący przysługujące mu nieograniczone prawo orzekania wydaje mi się możliwe do przyjęcia [52].

57. W każdym razie sytuacja w niniejszej sprawie różni się moim zdaniem od sytuacji, w której zapadł wyrok Komisja/Edison [53], w którym Trybunał utrzymał w mocy rozumowanie Sądu, zgodnie z którym dowód przyjęty w decyzji Komisji nie został przedstawiony w piśmie w sprawie przedstawienia zarzutów, a Edison nie miała możliwości wypowiedzieć się na jego temat podczas postępowania administracyjnego. Tak więc Sąd słusznie orzekł, że nie można powoływać się na ten dowód przeciwko tej spółce [54].

3. Naruszenie zasady nieograniczonego prawa orzekania i prawa do obrony poprzez ustalenie przez Sąd odpowiedzialności wnoszących odwołanie

58. Problematyka formalnego uwzględnienia oświadczenia V.C. powinna jednak zostać odróżniona od problematyki dotyczącej sposobu, w jaki Sąd wykorzystał to oświadczenie, a więc dotyczącej tego, jakie konsekwencje wyciągnął on z rzeczonego oświadczenia i w jakim celu je użył. Prawdą jest, że z zaskarżonego wyroku wynika, iż Sąd wziął je pod uwagę w celu oceny grzywny, ale uwzględnił on przy tym odpowiedzialność wnoszących odwołanie, zaś te ostatnie nie skorzystały z możliwości przeprowadzenia kontradyktoryjnej debaty.

48 — C-295/12 P, EU:C:2013:619, pkt 129.

49 — Wyrok Arkema France i in./Komisja, T-217/06, EU:T:2011:251, pkt 249–256, w przedmiocie uwzględnienia okoliczności, że odnośne przedsiębiorstwo nie było już kontrolowane przez grupę Total, a więc podwyższenie grzywny w celu zapewnienia skutku odstraszającego nie było już zasadne.

50 — Wyrok Nováckе chemické závody/Komisja, T-352/09, EU:T:2012:673, co do oświadczenia, zgodnie z którym zapłata grzywny nie zagrozi rentowności przedsiębiorstwa, oraz wyrok Reagens/Komisja (T-30/10, EU:T:2014:253, pkt 305) w przedmiocie informacji dotyczących zdolności finansowej.

51 — Tytułem ilustracji, w odniesieniu do ustalania cen, z pkt 405 zaskarżonego wyroku wynika, że omawiane oświadczenie „nie może w żadnym razie podważyć dowodów niewspółczesnych i współczesnych wobec okoliczności faktycznych analizowanych powyżej, które zostały przedstawione przez Komisję na poparcie tezy o udziale skarżących w działaniach polegających na uzgadnianiu cen”.

52 — Ponadto uważam, że warto przypomnieć, iż Trybunał orzekł, że niezależnie od faktu, iż Sąd nie poinformował stron o swoim zamiarze uwzględnienia dodatkowej obniżki, ten aspekt był objęty oceną prawną, której Sąd miał prawo dokonać w wykonaniu przysługującego mu nieograniczonego prawa orzekania, bez informowania o tym stron przed ogłoszeniem wyroku (zob. wyrok Alliance One International/Komisja, C-679/11 P, EU:C:2013:606, pkt 110).

53 — C-446/11 P, EU:C:2013:798.

54 — Trybunał odesłał w wyroku Komisja/Edison przez analogię do wyroku Papierfabrik August Koehler i in./Komisja, C-322/07 P, C-327/07 P i C-338/07 P, EU:C:2009:500, pkt 34–37.

59. Wbrew temu, co twierdzi Komisja, jestem zdania, że konsekwencje, jakie Sąd wyciągnął z tego dokumentu, nie stanowią zwykłej okoliczności faktycznej. Przeciwnie, jest to szczególnie ważne z punktu widzenia poszanowania prawa do obrony. Jak rzecznik generalna J. Kokott wskazała w sprawie Komisja/Alrosa, „niespodziewane orzeczenie" może zostać wydane przez Sąd nie tylko wtedy, gdy oparł się on w swojej ocenie sprawy na okolicznościach faktycznych, które nie były znane stronom, ale także gdy dokonana przez Sąd ocena stanu faktycznego opiera się na faktach co prawda znanych stronom, które jednak nigdy nie były jako takie przedmiotem dyskusji w ramach postępowania sądowego [55].

60. W niniejszej sprawie decydujące jest to, że uwzględniając oświadczenie V.C., Sąd zmienił kwalifikację czynu stanowiącego naruszenie, stwierdzonego w decyzji Komisji.

61. Ustalając zachowanie wnoszących odwołanie w celu określenia ich odpowiedzialności, Sąd przekroczył granice nieograniczonego prawa orzekania. Stwierdził on bowiem przy tym naruszenie, którego Komisja nie wykazała. Z tego punktu widzenia pkt 621 zaskarżonego wyroku, w którym Sąd wydaje się sugerować, z naruszeniem wszystkich wyżej wymienionych zasad, że dodatkowe informacje mogłyby dotyczyć stwierdzenia naruszenia, a także pkt 622 zaskarżonego wyroku wydają się uzasadniać uchylenie zaskarżonego wyroku.

62. Co więcej, zaskarżony wyrok zawiera ewidentnie wewnętrznie sprzeczne uzasadnienie. W pkt 614 Sąd stwierdza, że do Sądu nie należy zastępowanie błędnego uzasadnienia przyjętego przez Komisję zupełnie nowym uzasadnieniem. W pkt 626 Sąd stwierdza odpowiedzialność wnoszących odwołanie z tytułu dwóch składników naruszenia.

63. W ramach tego samego rozumowania Sąd wydaje się wprowadzać sztuczne, a w konsekwencji błędne rozróżnienie pomiędzy ustaleniem odpowiedzialności „na potrzeby grzywny", a ustaleniem odpowiedzialności jako takiej. Bezsporne jest, że grzywna stanowi sankcję za wcześniej ustaloną odpowiedzialność. Tak więc bez wcześniejszego ustalenia odpowiedzialności kwestia kwoty grzywny w ogóle nie powstaje. Tymczasem Sąd dokonał wpierw dekonstrukcji naruszenia ustalonego przez Komisję, a następnie przekształcił je w ramach zarzutu dziewiątego, przekraczając w ten sposób granice swojego nieograniczonego prawa orzekania.

64. Wydaje mi się wreszcie, że Sąd naruszył przy tym także prawo do obrony, a w szczególności zasadę kontradyktoryjności, ponieważ nie zapewnił stronom możliwości przeprowadzenia debaty na temat odpowiedzialności, którą sam ustalił.

65. Nieograniczone prawo orzekania podlega ograniczeniom. Skoro kompetencja do stwierdzenia nieważności jest ograniczona do naruszenia przyjętego w spornej decyzji, nieograniczone prawo orzekania nie przyznaje Sądowi kompetencji do stwierdzenia istnienia naruszeń nieprzyjętych przez Komisję w spornej decyzji [56].

66. W konsekwencji należy uwzględnić część drugą zarzutu drugiego. Zważywszy na okoliczność, że stwierdzony tu błąd ma fundamentalny charakter, wydaje mi się, że powinien on prowadzić do uchylenia zaskarżonego wyroku.

55 — C-441/07 P, EU:C:2009:555, pkt 151, 152.

56 — Zobacz podobnie wyrok Tokai Carbon i in./Komisja, T-71/03, T-74/03, T-87/03 i T-91/03, EU:T:2005:220, pkt 370.

VII – **W przedmiocie przeinaczenia dowodów**

67. Biorąc pod uwagę charakter stwierdzonego błędu, moim zdaniem nie jest konieczne zajęcie stanowiska w przedmiocie części trzeciej zarzutu drugiego. Zajmę się tą częścią trzecią jedynie pomocniczo. Chciałbym podkreślić w tym względzie, że wnoszące odwołanie utrzymują, iż przyjmując odpowiedzialność wnoszących odwołanie z tytułu dwóch składników naruszenia, Sąd w pkt 626 zaskarżonego wyroku przeinaczył dowody i naruszył zasadę domniemania niewinności. Stwierdzenie naruszenia opiera się na niepełnym cytacie z oświadczenia V.C., z którego jasno wynika, że V.C. nic nie wiedział o charakterze mechanizmu rekompensat będącego przedmiotem decyzji.

68. Ponadto oświadczenie V.C. nie zawiera żadnej informacji o chwili, od której wiedział on o „istnieniu pewnego rodzaju mechanizmu rekompensat". Według Komisji przeciwnie Sąd nie przeinaczył dowodów zawartych w oświadczeniu V.C.

69. Należy przypomnieć w tym względzie, że w sytuacji, gdy strona wnosząca odwołanie powołuje się na przeinaczenie przez Sąd materiału dowodowego, musi ona – zgodnie z art. 256 ust. 1 akapit drugi TFUE, art. 51 akapit pierwszy statutu Trybunału Sprawiedliwości i art. 168 § 1 lit. d) regulaminu postępowania przed Trybunałem – dokładnie wskazać, które dowody zostały jej zdaniem przeinaczone przez Sąd, oraz wykazać błędy w ocenie, które w jej opinii doprowadziły do takiego przeinaczenia [57].

70. Takie przeinaczenie występuje wówczas, gdy – bez potrzeby przeprowadzania nowych dowodów – ocena dowodów istniejących okazuje się w oczywisty sposób błędna [58]. Jednakże wydaje mi się, że w tej części trzeciej zarzutu drugiego wnoszące odwołanie proponują interpretację oświadczenia V.C. odmienną od interpretacji przyjętej przez Sąd. Podniesione w niniejszej sprawie argumenty nie pozwalają jednak na wyciągnięcie wniosku, że Sąd w oczywisty sposób przekroczył granice rozsądnej oceny tych dowodów [59].

71. W tych okolicznościach część trzecią zarzutu drugiego należy oddalić jako bezzasadną.

VIII – **W przedmiocie skierowania sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd**

72. Pragnę zauważyć, że wnoszące odwołanie żądają w ramach ich odwołania stwierdzenia nieważności art. 1, 2 i 3 spornej decyzji w zakresie ich dotyczącym lub obniżenia kwoty grzywny.

73. Zgodnie z art. 61 akapit pierwszy statutu Trybunału Sprawiedliwości, jeśli odwołanie jest zasadne, Trybunał może, gdy uchyla orzeczenie Sądu, wydać orzeczenie ostateczne w sprawie, o ile stan postępowania na to pozwala. Biorąc pod uwagę charakter popełnionego przez Sąd błędu, stan postępowania w niniejszej sprawie nie pozwala moim zdaniem na wydanie ostatecznego orzeczenia [60]. Uważam zwłaszcza, że strony nie miały wystarczającej okazji do przedstawienia Sądowi ich stanowiska w przedmiocie konsekwencji, jakie należy wyciągnąć z oświadczenia V.C. w ramach wykonywania przez Sąd przysługującego mu nieograniczonego prawa orzekania. W konsekwencji proponuję, aby Trybunał skierował sprawę do ponownego rozpoznania przez Sąd.

57 — Wyrok Komisja/Aalberts Industries i in., C-287/11 P, EU:C:2013:445, pkt 50.

58 — Wyroki PKK i KNK/Conseil, C-229/05 P, EU:C:2007:32, pkt 37; a także Lafarge/Komisja, C-413/08 P, EU:C:2010:346, pkt 17.

59 — Zobacz analogicznie wyrok Activision Blizzard Germany/Komisja, C-260/09 P, EU:C:2011:62, pkt 57.

60 — W przeciwieństwie w szczególności do sprawy Komisja/Verhuizingen Coppens; zob. opinia rzecznik generalnej J. Kokott w tej sprawie, C-441/11 P, EU:C:2012:317, pkt 43–46.

IX – **Wnioski**

74. Z tych względów i bez uszczerbku dla badania pozostałych zarzutów odwołania proponuję, aby Trybunał uwzględnił część drugą zarzutu drugiego, co powinno moim zdaniem doprowadzić do uchylenia wyroku Galp Energía España i in./Komisja (T-462/07, EU:T:2013:459) i do skierowania sprawy do Sądu celem ponownego jej rozpoznania. Rozstrzygnięcie o kosztach nastąpi w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie.